КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Розробка графічно-ілюстративного оформлення артбуку «Київ: теги та тіні»

Виконала студентка IV курсу
групи ГДфмб–1–22–4.0д
спеціальності 022 Дизайн
ОПП Графічний дизайн
ОПС фаховий молодший
бакалавр
Хлєбнікова Маргарита
Олександрівна
Керівник: Андрій МАЗОВ

Рекомендовано до захисту
ЦК образотворчого мистецтва
і дизайну

Протокол від 20.05.2026р. №8

Голова ЦК _____
Олена КАЗІМІРЕНКО

Захищено «___»_____2026 р.
Оцінка _____ _____

Протокол ЕК від «__»___2026р. № __

Голова ЕК _____
Ольга МИХАЙЛЮК
доктор філософії з дизайну, доцент кафедри графічного дизайну КДАДПМіД імені Михайла Бойчука

Київ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП……. 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ АРТБУКУ……..6

1.1. Артбук як синтез мистецтва, книги та авторської концепції…… 6

1.1.1. Візуальний наратив та імерсивність у структурі авторського видання…… 7

1.2. Урбаністична культура як джерело візуальної айдентики…… 9

1.2.1. Візуальна мова міста: графіті, теґи, стрітарт…… 11

1.2.2. Міфологізація міського простору в графічному дизайні…… 13

1.2.3. Реінтерпретація міфологічних архетипів у сучасному міському контексті…… 15

1.3. Аналіз аналогів та візуальних прототипів…… 17

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДИЗАЙНЕРСЬКЕ РІШЕННЯ АРТБУКУ «КИЇВ: ТЕҐИ ТА ТІНІ»……. 23

2.1. Технічне завдання та аналіз цільової аудиторії артбуку……23

2.2. Формування концепції артбуку та художнього задуму……... 27

2.3. Концептуальний образ та історія персонажів…….. 30

2.4. Композиційно-структурне рішення артбуку…… 32

2.5. Розробка ілюстративно-графічного оформлення артбуку…….. 34

2.6. Формування цілісного художнього образу артбуку……. 36

ВИСНОВКИ……. 38

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 40

ДОДАТКИ……..42

ВСТУП

Вибір теми обумовлений тим що, сучасний візуальний образ Києва у масовій культурі часто обмежується або консервативними архітектурними пам’ятками, або спрощеними туристичними символами. Проте місто — це значно складніший механізм, де історія нашаровується на сучасність, а офіційний простір переплітається з напівтіньовою культурою вулиць. Урбаністичне середовище столиці сьогодні потребує нового візуального прочитання, яке б враховувало не лише фасадну частину, а й «дух місця», локальні міфи, вуличну графіку та внутрішню динаміку районів. Артбук як форма авторського висловлювання є ідеальним інструментом для такого дослідження, оскільки він дозволяє поєднати документальну точність із суб’єктивною художньою інтерпретацією. Прагнення дослідити Київ як багатошарову систему через призму графічного дизайну та ілюстрації визначило напрям роботи. Саме тому темою кваліфікаційного проєкту обрано «Артбук «Київ: теґи та тіні».

Актуальність теми полягає у необхідності осмислення та візуалізації міської ідентичності Києва через сучасні графічні засоби. Артбук «Київ: теґи та тіні» розглядається як інструмент дослідження урбаністичного простору, у якому поєднуються реальні елементи міського середовища: архітектура, вулична графіка, структура районів із міфологічними образами та символічними інтерпретаціями. Такий підхід дозволяє створити не лише естетично привабливий об’єкт, а й візуальний документ, що відображає культурну пам’ять, атмосферу та внутрішню динаміку міста.

Метою кваліфікаційного проєкту є розробка концептуального та візуального рішення артбуку «Київ: теґи та тіні», який відображає місто як багатошаровий урбаністичний простір через поєднання ілюстрації, графічного дизайну та авторського наративу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

– дослідити теоретичні основи проєктування артбуків як форми авторського книжкового дизайну;

– проаналізувати особливості візуальної мови міста, зокрема графіті, теґів та інших проявів урбаністичної культури;

– дослідити можливості поєднання міфологічних образів і сучасного міського середовища у графічному дизайні;

– провести аналіз аналогів та візуальних прототипів артбуків з урбаністичною тематикою;

– розробити концепцію артбуку, включаючи образну систему та персонажів;

– визначити конструктивні, композиційні та поліграфічні особливості видання;

– створити ілюстративно-графічне оформлення артбуку відповідно до обраної концепції.

Об’єкт дослідження: артбук як різновид сучасного книжкового дизайну для популяризації об’єктів міської забудови.

Предмет: візуальне та конструктивне рішення артбуку «Київ: теґи та тіні», зокрема композиція, типографіка, кольорова гама, ілюстративна система та матеріально-технічні характеристики видання.

Практичне значення роботи полягає у створенні цілісного дизайн-проєкту артбуку, який може бути реалізований як друковане видання та використаний як приклад сучасного підходу до візуалізації міської ідентичності. Проєкт спрямований на формування нового погляду на Київ як на місто з глибоким культурним, історичним і символічним змістом, а також демонструє можливості графічного дизайну як інструменту осмислення урбаністичного простору.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ АРТБУКУ

1.1. Артбук як синтез мистецтва, книги та авторської концепції

Теоретичне осмислення артбуку вимагає розгляду цього явища як специфічної форми візуальної культури, що виникає на перетині традиційного книжкового дизайну, образотворчого мистецтва та концептуального проєктування. У мистецтвознавчому дискурсі артбук часто визначається через категорію «книги митця» (artist's book). Як зазначає дослідниця Джоанна Друкер, книга митця — це «цілісний художній твір, а не просто контейнер для текстів чи зображень; це засіб, де формальна структура та зміст зливаються в єдине ціле» [9, с. 14]. У такому контексті формат, папір, конструкція та тип друку є не технічними параметрами, а активними засобами художньої виразності.

Синтетична природа артбуку виявляється у нерозривному зв’язку матеріального об’єкта та художньої ідеї. На думку української дослідниці Н. Белічко, авторська книга постає як «особливий тип мистецького висловлювання, де книга трансформується у самоцінний арт-об'єкт, що акумулює досвід графіки, живопису та дизайну» [2]. Книга тут стає простором для експерименту, де архітектоніка розворотів підпорядковується внутрішній логіці візуального ряду. Важливим аспектом є трансформація читацького досвіду: споживач артбуку взаємодіє з об’єктом не лише інтелектуально, а й сенсорно. Ритмічна організація графічних плям та часова послідовність гортання сторінок створюють особливий просторово-часовий континуум.

Центральним вектором у створенні артбуку є авторська концепція, яка виступає інтегруючим фактором для всіх структурних елементів видання. Саме концептуальний підхід дозволяє перетворити розрізнені візуальні фрагменти на цілісну систему. В контексті сучасного графічного дизайну артбук часто використовується як інструмент суб’єктивної рефлексії над актуальними соціокультурними чи урбаністичними процесами. Через відмову від стандартних композиційних схем та впровадження експериментальної типографіки, автор отримує можливість залучити глядача до процесу дешифрування прихованих

сенсів. Таким чином, артбук постає як складний синтез інтелектуального та естетичного, де книга як медіум переосмислюється як засіб створення авторської міфології та фіксації індивідуального художнього досвіду.

Генеза артбуку в контексті проєктної культури пов’язана з деконструкцією традиційної книжкової форми. У теоретичних працях цей процес розглядається як перехід від «книги-транслятора» до «книги-об’єкта», де кожен елемент — від інтерліньяжу до вибору способу скріплення блоку — є актом художньої волі. Важливою характеристикою артбуку є його нелінійність: на відміну від літературного тексту, візуальний наратив дозволяє глядачеві вільно інтерпретувати послідовність образів, створюючи власні семантичні зв’язки. Це наближає артбук до архітектурного проєктування, де дизайнер вибудовує маршрут руху погляду в межах обмеженого простору сторінки.

Окрему увагу слід приділити взаємодії тексту та зображення. В авторських виданнях типографіка часто втрачає свою суто службову функцію, перетворюючись на візуальну фактуру. Літери та слова можуть функціонувати як графічні плями, що підсилюють емоційний фон ілюстрації, або ж виступати самостійними візуальними кодами, як це характерно для культури графіті та теґінгу. Таким чином, артбук постає не лише як синтез мистецтв, а й як майданчик для міждисциплінарного дослідження, де засобами графічного дизайну фіксуються та переосмислюються складні соціокультурні явища, зокрема феномен сучасного міста.

1.1.1. Візуальний наратив та імерсивність у структурі авторського видання

Сучасний етап розвитку книжкового дизайну характеризується поступовим відходом від традиційної лінійної передачі інформації на користь складних візуальних систем, де головна роль відводиться не лише тексту, а й візуальному наративу. Візуальний наратив в артбуку — це особлива форма оповідання, у якій послідовність зображень, їхня композиція, колірна драматургія та ритм стають основними інструментами передачі авторської думки. На відміну від класичного видання, де ілюстрація лише доповнює текст,

в авторському проекті «Київ: теґи та тіні» візуальний ряд формує самостійний змістовий потік, що дозволяє глядачеві зчитувати ідею проєкту на інтуїтивному та емоційному рівнях.

Візуальний наратив будується на принципі монтажності. Кожен розворот артбуку функціонує як окремий кадр, що має внутрішню динаміку, але водночас є частиною загальної композиційної послідовності. Автор маніпулює увагою глядача, використовуючи контрасти масштабів, зміну ракурсів та чергування деталізованих планів із панорамними зображеннями. Це створює ефект «кінематографічності» книги, де перегортання сторінок прирівнюється до руху крізь простір міста. Таким чином, наратив стає не просто розповіддю про міфологію Києва, а безпосереднім візуальним досвідом проживання цієї міфології.

Ключовим поняттям для розуміння структури такого видання є імерсивність. Імерсивність у графічному дизайні артбуку визначається здатністю видання створювати ефект повної присутності глядача всередині художнього світу. У проєкті «Київ: теґи та тіні» імерсивність досягається через багаторівневу організацію простору сторінки. Використання колажних технік, нашарування графічних елементів, інтеграція «вуличних» текстур та теґів безпосередньо у структуру ілюстрацій дозволяє створювати ілюзію глибини. Глядач не просто споглядає зображення, він ніби «проникає» крізь шари фарби та тіней, стаючи учасником процесу дослідження прихованих куточків міста.

Важливим інструментом імерсивності виступає нелінійність структури. Авторське видання не нав’язує єдиного правильного шляху читання. Завдяки візуальним акцентам, прихованим деталям та складній верстці, глядач може самостійно обирати траєкторію вивчення матеріалу: занурюватися в текстовий опис, фокусуватися на графічних символах або відстежувати трансформацію конкретного району міста через його міфічне втілення. Це перетворює акт читання на інтерактивну гру, де кожен новий перегляд видання відкриває нові змістові шари.

Синтез візуального наративу та імерсивності в артбуку також базується на

тактильних та психологічних аспектах сприйняття. Фізична природа книги — вага паперу, фактура обкладинки, особливості скріплення сторінок — працює на підсилення візуального повідомлення. Коли візуальна мова теґів та графіті, що за своєю суттю є агресивною та фізичною, поєднується з ефемерними, розмитими образами тіней, виникає когнітивний резонанс. Цей резонанс утримує увагу глядача, змушуючи його затримуватися на розворотах довше, вдивлятися у деталі та відчувати атмосферу локацій на майже фізичному рівні.

Таким чином, візуальний наратив та імерсивність стають тими конструктивними елементами, що перетворюють артбук на цілісну екосистему. Вони забезпечують трансформацію пасивного спостерігача у активного «сталкера» міських просторів. У контексті проєкту про Київ це дозволяє не лише репрезентувати міфологію міста, а й створити нову візуальну мову, здану передати складну, багатогранну та суперечливу ідентичність сучасного мегаполісу, де кожна стіна є документом, а кожна тінь — спогадом. Розгляд цих категорій у теоретичній частині роботи дозволяє обґрунтувати вибір складних композиційних та поліграфічних рішень у практичній частині проєкту, доводячи їхню доцільність для реалізації авторського задуму.

1.2. Урбаністична культура як джерело візуальної айдентики

Теоретичне осмислення урбаністичної культури в контексті дизайну передбачає розгляд міста як цілісного семіотичного простору, де архітектурне середовище, соціальні процеси та візуальні комунікації перебувають у постійному синтезі. Місто не є статичною декорацією; воно постає як динамічна система, що безперервно генерує смисли та візуальні коди. Для сучасного проєктування такий підхід означає перехід від декоративного оформлення міських об’єктів до глибинного дослідження «геометрії» та «ритму» міського життя, що стають основою для побудови автентичної візуальної айдентики.

Фундаментальним аспектом урбаністичної ідентичності є поняття історичного нашарування, або палімпсесту. Кожна епоха залишає свій візуальний відбиток на тілі міста, створюючи складну структуру, де сучасні

конструкції межують із залишками минулих культурних пластів. Це створює специфічну візуальну напругу, яка і визначає унікальність конкретного локального контексту. Дизайнерське осмислення міста базується на виявленні цих «вузлових точок» — характерних силуетів, кольорових домінант та просторових зв’язків, які формують впізнаваний образ середовища.

Важливим вектором урбаністичних студій є психогеографія, яка досліджує емоційний вплив міського простору на людину. Місто сприймається не лише через раціональний аналіз планів чи фасадів, а через суб’єктивні відчуття: зміну освітлення, масштабність відкритих площ чи камерність провулків. У межах проєктної діяльності це трансформується у роботу з атмосферою міста, де візуальні засоби — такі як контраст, насиченість кольору та композиційний ритм — використовуються для передачі настрою мегаполіса. Таким чином, айдентика, що базується на урбаністиці, апелює до глибинних асоціацій глядача, пов’язаних із його перебуванням у міському просторі.

Окремим аспектом дослідження урбаністичного простору як джерела айдентики є аналіз міста через призму семіотики, де кожен елемент середовища виступає як знак або символ. Місто транслює певні повідомлення через свою морфологію, ритм забудови та специфічні локальні коди. У цьому контексті дизайн артбуку постає як процес дешифрування цих знаків та їхня рекомпозиція у нову візуальну цілісність.

Важливу роль у формуванні авторського бачення відіграє концепція «міського палімпсесту», де нові нашарування культури не стирають попередні, а взаємодіють із ними, створюючи складну візуальну фактуру. Це дозволяє розглядати Київ не як статичний набір фасадів, а як живий організм, що постійно змінюється. В межах урбаністичних студій підкреслюється, що місто — це не лише сукупність споруд, а насамперед простір соціальної взаємодії, зафіксований у матеріальних та візуальних формах. Для графічного проєктування це означає необхідність роботи з текстурами, нашаруваннями та «випадковими» графічними композиціями, які виникають у процесі життєдіяльності мегаполіса.

Завершуючи розгляд урбаністичної культури як джерела айдентики, слід наголосити на важливості виходу за межі поверхневого споглядання. Справжня ідентичність міста прихована у його «неочевидних» зонах — індустріальних околицях, міжбудинкових просторах, специфічному освітленні спальних районів. Як стверджує Кевін Лінч у своїй фундаментальній праці, «образ міста будується на здатності спостерігача виокремлювати стійкі візуальні структури, які дозволяють не лише орієнтуватися в просторі, а й відчувати емоційний зв'язок із ним» [11, с. 46]. Саме цей емоційний зв'язок, підкріплений аналізом урбаністичних структур, стає фундаментом для розробки концептуальної моделі артбуку.

Урбаністичне середовище надає дизайнеру вичерпний інструментарій для створення автентичного візуального продукту. Дослідження внутрішньої логіки міста, його ритмічних та фактурних особливостей дозволяє сформувати багатошаровий наратив, що відображає складну соціокультурну природу сучасного Києва. Це створює логічний перехід від загальних урбаністичних категорій до аналізу конкретних проявів вуличної графіки та їхньої ролі у формуванні візуальної мови проєкту.

1.2.1. Візуальна мова міста: графіті, теґи, стрітарт

Аналіз візуальної мови міста потребує чіткої класифікації графічних практик за їхньою стилістичною та функціональною роллю. Теґінг, як первинна форма міської графіки, виступає як лінійна структура, що базується на каліграфії та жесті. Основним візуальним параметром теґу є його «флоу» — плавна та динамічна послідовність ліній, що формує впізнаваний ритм. У графічному дизайні вивчення теґінгу дає змогу зрозуміти принципи експресивної типографіки, де деформація літер слугує засобом передачі емоційного стану та швидкості, що є критично важливим для відображення темпу сучасного Києва.

Еволюція теґу в складніші форми, такі як «троу-апи», демонструє перехід від лінії до площини. Троу-апи характеризуються використанням мінімальної кількості кольорів та спрощеними, округлими формами літер «bubble letters».

Цей елемент вуличної мови вносить у міський простір масивні кольорові плями, які контрастують із жорсткою геометрією архітектури. Для автора артбуку такі форми стають основою для розробки композиційних акцентів, що дозволяють керувати увагою глядача на розвороті видання.

Графіті-райтінг у його складних проявах представляє собою архітектурну деконструкцію шрифту. Літери переплітаються, додаються декоративні елементи: стрілки, шипи, 3D-ефекти, що перетворює напис на абстрактну графічну структуру. Це створює ефект багатошаровості, який ідентичний структурі самого міста, де сенси нашаровуються один на одного. Дослідження таких складних форм дозволяє дизайнеру експериментувати з ієрархією візуальної інформації, створюючи ілюстрації, які потребують тривалого розглядання та «зчитування».

Стрітарт, у свою чергу, розширює візуальний словник міста через впровадження фігуративних образів та персонажів. Використання трафаретів додає графіці тиражованості та плакатності, що зближує вуличне мистецтво з промисловим дизайном. Взаємодія цих зображень із фактурами міського середовища — корозією металу, нашаруванням фарби, тріщинами бетону — створює унікальний естетичний ефект «контрольованого хаосу». Саме цей ефект стає ключовим для візуалізації «тіней» міста, дозволяючи поєднати реалістичні елементи урбаністики з міфологізованими образами у межах єдиної концепції артбуку.

Аналіз візуальної мови міста виявляє складну ієрархію між спонтанним жестом та вивіреною графічною формою. Урбаністичний простір функціонує як відкрита галерея, де панівним принципом є нашарування. Кожен новий теґ чи графіті не просто з’являється на порожньому місці, а вступає в діалог із попередніми позначками, фактурою стіни та архітектурним контекстом. Цей процес створює унікальний «шум» середовища, який у графічному дизайні інтерпретується як багаторівнева композиційна сітка. Використання таких накладень в артбуці дозволяє відтворити відчуття глибини та фізичної присутності міського простору на площині паперу.

Важливим технічним аспектом є інструментарій вуличної графіки, що безпосередньо впливає на її естетику. Використання широких маркерів, аерозольних балонів з різними типами насадок та валів для фарби диктує специфічну пластику ліній. Швидкість виконання, характерна для теґінгу, породжує «дріпи», які з дефекту трансформувалися в самостійний стилістичний елемент. Для дизайнера ці елементи — патьоки, розпилення, нерівні краї — стають засобами створення експресивного візуального наративу, що протиставляється стерильності цифрової графіки.

Окрему увагу слід приділити колористиці вуличного мистецтва. Вона часто базується на принципах максимального контрасту до навколишнього середовища: яскраві неонові кольори на тлі сірого бетону або глухої цегляної кладки. Ця стратегія «візуального вибуху» є ключовою для акцентування уваги в межах міського хаосу. У структурі артбуку такий підхід реалізується через активне використання акцентних кольорів, що імітують флуоресцентну фарбу, на тлі монохромних фотографічних або графічних зображень Києва. Це дозволяє передати концептуальну ідею проєкту — висвітлення «тіней» міста через яскраві «теґи» людської присутності.

Таким чином, візуальна мова міста є цілісним арсеналом графічних засобів, від агресивного лінійного теґу до складного концептуального стрітарту. Кожен із цих елементів несе певний семантичний та естетичний заряд, який у процесі проєктування трансформується в авторський наратив, що відображає багатогранність та внутрішню напругу сучасного мегаполіса.

1.2.2. Міфологізація міського простору в графічному дизайні

Міфологізація міського простору в межах графічного дизайну постає як процес створення суб’єктивної художньої реальності, що базується на інтерпретації реальних урбаністичних об’єктів через призму символів та метафор. Місто в такому контексті перестає бути лише сукупністю архітектурних споруд і трансформується у складну систему наративів, де фізичний простір стає носієм колективної пам’яті, локальних легенд та

персональних історій. У проектній діяльності цей підхід дозволяє вийти за межі простої документалістики, створюючи багатошаровий візуальний образ, що апелює до емоційного сприйняття глядача.

Центральною категорією міфологізації є перетворення повсякденних елементів міського середовища на знакові образи. Звичні об’єкти — занедбані будівлі, специфічне вуличне освітлення, візуальний хаос дротів чи геометрія спальних районів — у процесі графічної стилізації набувають рис сакральності або фантасмагоричності. Це досягається шляхом трансформації колористичної гами, деформації пропорцій та використання специфічних композиційних прийомів, що підсилюють відчуття ірреальності. В результаті місто постає як простір, де «тіні» минулого та міфологічні сюжети вплітаються у сучасну візуальну тканину, створюючи ефект позачасовості.

Важливим інструментом міфологізації в дизайні є робота з візуальною антропоморфізацією або персоніфікацією міста. Урбаністичне середовище наділяється рисами живого організму, що має власну волю та характер. В артбуках це часто реалізується через введення персонажів-провідників, які існують на межі реального та вигаданого світів. Такі образи допомагають структурувати візуальний наратив, перетворюючи розрізнені локації на цілісну подорож міфологізованим простором. Графічна мова при цьому часто тяжіє до гротеску або магічного реалізму, що дозволяє акцентувати увагу на «дусі місця» , який неможливо зафіксувати засобами звичайної фотографії.

Окрему роль у процесі створення міфологізованого образу відіграє взаємодія світла і тіні як ключових концептуальних елементів. Тінь у графічному дизайні розглядається не лише як фізичне явище, а як метафора прихованого, невідомого та містичного шару міського життя. Через гру з контрастами дизайнер виокремлює певні фрагменти реальності, залишаючи решту простору для інтерпретації глядачем. Це створює атмосферу таємничості, характерну для міської міфології, де кожен тег на стіні чи відблиск вікна може бути сприйнятий як частина ширшого, закодованого повідомлення.

Таким чином, міфологізація міського простору дозволяє графічному

дизайну виконувати функцію сучасного міфотворення. Через синтез реальних урбаністичних маркерів та авторської художньої фантазії створюється цілісний візуальний всесвіт, який відображає глибинну ідентичність міста.

1.2.3. Реінтерпретація міфологічних архетипів у сучасному міському контексті

Процес реінтерпретації міфологічних архетипів у межах сучасного урбаністичного простору є однією з найбільш актуальних стратегій у сучасному графічному дизайні та візуальній культурі. Архетипи, як універсальні першообрази колективного несвідомого, не зникають із розвитком цивілізації, а лише трансформуються, адаптуючись до нових соціокультурних умов. У контексті проєкту «Київ: теґи та тіні», реінтерпретація виступає як інструмент деконструкції традиційного фольклору та його подальшої інтеграції в агресивне, динамічне середовище мегаполісу.

Традиційна українська міфологія тривалий час сприймалась як суто аграрний, пасторальний конструкт, міцно прив’язаний до природного ландшафту: ліс, поле, річка. Однак сучасний Київ — це простір бетону, металу, асфальту та цифрових комунікацій. Реінтерпретація архетипу в цьому випадку полягає в перенесенні функцій міфологічної істоти з природного середовища в антропогенне. Наприклад, архетип Водяника трансформується з господаря річкових вирів у духа технічних вод, каналізаційних систем та набережних із графіті, де водна стихія закута в бетонні береги. Таке «осучаснення» дозволяє зберегти сакральний зміст образу, надаючи йому актуальної візуальної форми, що резонує з досвідом сучасного містянина.

Урбаністичний контекст накладає на міфологічні архетипи нові візуальні та смислові характеристики. У проєкті цей процес відображається через концепцію «тіней». Міфологічні істоти перестають бути казковими персонажами і стають «геніями місця», що уособлюють приховану історію та енергетику конкретних районів Києва. Так, привиди Лаври стають архетипом колективної пам'яті та релігійно-історичної тяглості, а упирі Байкового кладовища —

втіленням страху перед забуттям у великому місті. Реінтерпретація дозволяє використовувати міф як метафору для опису сучасних соціальних та психологічних станів людини в мегаполісі: самотності, анонімності, відчуття небезпеки або, навпаки, захищеності.

Важливим аспектом реінтерпретації є синтез архаїчного та вуличного. Візуальна мова «теґів» — швидких, експресивних написів маркерів чи аерозольної фарби — стає новим способом маркування міфологічної території. У цьому контексті теґ виступає аналогом магічного знака чи оберега, яким персонажі позначають свою присутність у міському ландшафті. Таке поєднання низової культури та високих архетипічних образів створює унікальний візуальний конфлікт, який є рушійною силою наративу артбуку. Міф перестає бути статичним музейним експонатом і стає частиною живої, мінливої культури міста.

Процес візуальної реінтерпретації в дизайні артбуку базується на декількох методах:

1. Антропоморфізація архітектурного середовища: надання будинкам, мостам чи тунелям рис живих істот, що випливає з архетипічного вірування в одухотвореність світу.
2. Адаптація колірної палітри: відмова від природних кольорів на користь «урбаністичних» — неонових відтінків, кольору мокрого асфальту, іржі та бетону.
3. Символічне нашарування: використання візуальних метафор, де сучасні елементи побуту: метро, ліхтарі, реклама стають атрибутами міфічних істот.

Завершуючи розгляд цього питання, слід зазначити, що реінтерпретація міфологічних архетипів у сучасному міському контексті виконує важливу культурну місію — вона повертає сучасному Києву його магічний вимір. Це дозволяє подолати відчуження людини від міського простору, перетворюючи безликі райони на місця, сповнені сенсів та історій. У теоретичній структурі диплому цей підрозділ обґрунтовує концептуальний зв’язок між вибором

персонажів та їхньою графічною реалізацією, доводячи, що міфологія в артбуку є не декоративним елементом, а способом глибокого аналізу ідентичності сучасного міста.

1.3. Аналіз аналогів та візуальних прототипів

Опис книги з офіційного сайту видання: “Українська міфологія — скарб вікових знань, що накопичувалися нашими предками протягом багатьох років. Мавки, русалки, лісовики, мари, хухи, скарбники, богинки та багато інших духів та створінь — усе це наш спадок, який ми маємо віднайти, пізнати самим і зберегти для майбутніх поколінь. Хоч часи цих міфічних істот і відійшли в минуле, пам'ять про них залишилася. І поки ми будемо знати про них, знати, чим жили наші предки — жодна імперія не зможе нав’язати нам своєї «правди».” [21]

Рисунок 1.3.1 Книга MALOPUS “Ukrainian Bestiary” [21]

Композиційне та візуальне рішення. Аналізоване видання демонструє класичний для бестіаріїв підхід до структурування інформації: поєднання великої фігуративної ілюстрації з текстовим блоком, що містить опис істоти. Важливою особливістю є використання «атмосферного» фону — імітації фактури старого паперу або пергаменту, що відразу маркує видання як таке, що працює з категоріями пам’яті та міфології. У контексті проєкту про Київ цей прийом може бути трансформований у використання фактур бетону або асфальту, що замінять «архаїчне» тло «урбаністичним».

Стилістика ілюстрацій. В ілюстраціях аналога спостерігається поєднання

детального цифрового живопису з елементами графічного дизайну: карти розповсюдження істот, декоративні шрифтові написи. Персонажі наділені чітким характером та анатомічною переконливістю, що робить міф реальним у межах книжкового розвороту. Для об’єкта «Київ: теґи та тіні» корисним є досвід інтеграції персонажа в середовище: як істоти в «Ukrainian Bestiary» органічно вписані в природний ландшафт, так і міфологічні образи Києва мають бути візуально інтегровані в урбаністичну тканину через колір, спільні з архітектурою текстури чи взаємодію з об’єктами інфраструктури.

Типографіка та ієрархія. Використання акцентних шрифтів для назв персонажів підкреслює їхню індивідуальність. На прикладі прототипу видно, як шрифт стає частиною образу наприклад, готичні або стилізовані під руни написи. У випадку з київським артбуком таку роль має відігравати естетика теґінгу, де шрифт є прямим посиланням на вуличну культуру, що контрастує з академічним набором основного тексту.

Висновок з аналізу аналога. «Ukrainian Bestiary» доводить ефективність поєднання наукоподібної структури із яскравим художнім вимислом. Ця методологія є релевантною для розробки артбуку про Київ, оскільки дозволяє структурувати хаотичний візуальний матеріал вуличної культури у цілісну «енциклопедію міських тіней». Це підтверджує можливість використання ілюстрації як основного інструменту міфологізації реального простору.

Опис книги з офіційного сайту видання: ‘‘Блискуче дослідження про організацію та планування архітектурного середовища, у якому комфортно перебувати й пересуватися, та про різноманітні типи будівель і продуманий дизайн, що здатні забезпечити сталість міського середовища й суспільства.’’ [14]

Рисунок 1.3.2 Книга Девіда Сіма «М'яке місто» [14]

Книга Девіда Сіма «М'яке місто» є ключовим візуальним та концептуальним прототипом для дослідження архітектурного середовища через призму людського досвіду. На відміну від суто декоративних видань, цей аналог демонструє, як складні урбаністичні ідеї можуть бути подані через доступну та естетично виважену графічну мову.

Верстка та композиція. Видання характеризується «дихаючою» версткою з великою кількістю вільного простору, що корелює із самою назвою книги — «м'якість». Використання модульної сітки дозволяє гармонійно поєднувати різні типи візуального контенту: натурні фотографії міського життя, схематичні креслення та лаконічні інфографіки. Для проєкту «Київ: теґи та тіні» цей прототип є корисним прикладом того, як структурувати хаотичне міське середовище, роблячи його зрозумілим для читача через чітку ієрархію візуальних блоків.

Візуалізація даних та інфографіка. Особливістю книги є використання спрощених ілюстрацій та піктограм, які пояснюють складні процеси міської взаємодії. Девід Сім використовує графіку для того, щоб показати «невидимі» зв'язки між будівлями та людьми. У контексті дипломного проєкту про київські «тіні» цей підхід можна трансформувати: використовувати графічні схеми не для планування забудови, а для картування міфологічних зон або шляхів поширення вуличного мистецтва, поєднуючи технічну чіткість із художньою експресією.

Колористика та акценти. У виданні переважає світла, природна палітра, яка

підкреслює екологічність та комфорт. Проте використання яскравих кольорових акцентів у схемах допомагає швидко зчитувати головну думку. Для авторського артбуку про Київ цей прийом може бути використаний методом інверсії: темна, «тіньова» основа міста, де яскраві «теґи» виступають тими самими графічними акцентами, що структурують простір.

Концептуальне значення. Головна цінність цього аналога полягає у фокусі на «людському масштабі». Книга вчить спостерігати за буденними сценами та осмислювати їх. Це безпосередньо перегукується з темою диплому, де міські теґи та графіті розглядаються як прояв людської присутності в «твердому» архітектурному тілі міста. Впровадження принципів «м'якого міста» у дизайн артбуку дозволяє зробити візуальну розповідь про Київ більш емоційною та орієнтованою на особистісне сприйняття глядача.

Висновок. Аналіз книги Девіда Сіма дає підґрунтя для розробки структурної логіки артбуку, де поєднуються документальна точність та аналітична графіка. Це дозволяє перетворити проєкт із простої збірки ілюстрацій на глибоке візуальне дослідження взаємодії людини та мегаполіса.

Опис книги з офіційного сайту видання: ‘‘Графіті зародилося на вулицях Філадельфії наприкінці 1960-х років. Але саме в Нью-Йорку, на початку 1970-х, воно стало повноцінним міським мистецтвом. Воше, захоплений графіті вже 25 років, у першому розділі цієї книги розповідає читачеві неймовірну історію народження цієї культури. Потім він запрошує нас до детального розгляду 26 літер алфавіту, їхньої структури та еволюції, внесеної графіті-райтерами. Нарешті, 10 найталановитіших творців на міжнародній арені відповідають на запитання Воше про їхню практику, їхнє ставлення до літер, їхні культурні посилання тощо. Alphabeatz — це одночасно посібник з письма, скринька з надихаючими ідеями та чудова книга про світ графіті.’’ [17]

Рисунок 1.3.3 Книга Woshe «Alphabeatz» [17]

Книга «Alphabeatz» під редакцією Woshe є фундаментальним візуальним дослідженням, що поєднує в собі історичний огляд, технічний посібник та артбук. Для проєкту «Київ: теґи та тіні» це видання слугує ключовим орієнтиром у питаннях типографічної ієрархії та методології аналізу вуличного письма.

Робота зі шрифтом та лінією. Основна цінність цього аналога полягає у детальному розборі анатомії літер. Автор демонструє еволюцію кожної графеми від класичної форми до складної абстракції у стилі wildstyle. Використання схем, що показують вектори руху руки райтера та логіку побудови об’ємів, є надзвичайно релевантним для дипломного проєкту. Це дає підґрунтя для створення власних авторських леттерингів, що базуються на київських теґах, зберігаючи при цьому їхню автентичну динаміку.

Композиція розворотів. Видання демонструє динамічну верстку, де ілюстрації, фотографії стін, ескізи маркером, цифрова графіка активно взаємодіють із текстом. Використання великих шрифтових акцентів, що виходять за межі полів, створює відчуття «вуличної експресії» навіть у форматі друкованої книги. У вашому проєкті цей прийом може бути використаний для передачі агресивної енергії міського середовища, де візуальний контент «наступає» на читача, імітуючи досвід перебування у реальному просторі.

Документальність та інтерв'ю. Наявність розділів з інтерв'ю та прямою

мовою авторів додає виданню наукової та соціокультурної ваги. Це підтверджує, що графіті — це не лише візуал, а й система сенсів та посилань. Для вашого артбуку це може стати прототипом для включення текстових фрагментів — описів міських локацій або роздумів про «тіні» міста, що зробить проєкт більш глибоким та дослідницьким.

Колористика. Книга використовує контрастні поєднання наприклад, яскраво-помаранчевий з чорним та білим, що характерно для естетики аерозольної фарби. Такий підхід дозволяє виокремити ключові елементи та структурувати великий обсяг візуальної інформації. У контексті проєкту про Київ цей аналог підказує, як ефективно використовувати акцентний колір (наприклад, колір тегу) на фоні монохромних урбаністичних текстур.

Висновок. «Alphabeatz» доводить, що вулична графіка може бути систематизована та подана як високе мистецтво без втрати своєї первісної енергії. Цей прототип допомагає обґрунтувати перенесення стилістики графіті у площину академічного графічного дизайну, перетворюючи «вандальний» жест на професійний інструмент візуальної комунікації.

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДИЗАЙНЕРСЬКЕ РІШЕННЯ АРТБУКУ «КИЇВ: ТЕҐИ ТА ТІНІ»

2.1. Технічне завдання та аналіз цільової аудиторії артбуку

Розробка артбуку «Київ: теґи та тіні» розпочалася з формування чіткого технічного завдання, яке визначило концептуальні, функціональні, візуальні та поліграфічні параметри майбутнього видання. Технічне завдання стало основою для подальшої роботи над проектом, оскільки дозволило систематизувати художню ідею, встановити межі проєкту та окреслити ключові вимоги до його змісту й оформлення.

У межах технічного завдання визначено, що артбук має виконувати кілька функцій одночасно. По-перше, він є художнім виданням, спрямованим на естетичне сприйняття та візуальне занурення. По-друге, він має інформаційний характер, оскільки містить короткі текстові блоки з описом міфологічних персонажів та їх зв’язку з конкретними міськими локаціями. По-третє, він виконує культурно-комунікативну функцію, популяризуючи українську міфологію та переосмислюючи образ сучасного Києва через призму візуального мистецтва [Додаток А].

Назва проєкту: артбук «Київ: теґи та тіні».

Мета проєкту: Основною метою створення артбуку є розробка унікального авторського друкованого видання, яке через візуальні образи, текстові описи та дизайнерські рішення репрезентує альтернативний художній погляд на місто Київ. Видання покликане показати столицю не лише як географічний чи історичний простір, а як багатошарове середовище, у якому переплітаються сучасна урбаністика, локальна культура, історична пам’ять та міфологічна уява. Через поєднання реальних київських локацій із персонажами української міфології артбук створює новий спосіб сприйняття міста — емоційний, символічний і дещо містичний.

Призначення видання: артбук розробляється як авторське ілюстративне

видання, орієнтоване на візуальне сприйняття та емоційне занурення читача у концептуальний образ міста. Видання повинно поєднувати художню, інформаційну та естетичну функції, формуючи цілісний авторський наратив.

Основні завдання проєктування:

– визначити концептуальну ідею видання та сформувати художній образ артбуку;

– розробити структуру видання та логіку подачі матеріалу;

– створити систему авторських персонажів, об’єднаних єдиною тематикою та стилістикою;

– визначити композиційні принципи побудови сторінок і розворотів;

– розробити єдине ілюстративно-графічне оформлення видання;

– визначити типографічне рішення та правила використання текстових елементів;

– підібрати кольорову палітру відповідно до концепції проєкту;

– визначити конструктивні параметри артбуку та підготувати макет до друку.

Формат видання: 210 × 210 мм (квадратний формат). Обраний формат забезпечує зручне компонування текстових та ілюстративних елементів, а також дозволяє створювати виразні композиційні рішення на розворотах.

Тип видання: друкований артбук.

Обсяг видання: визначається відповідно до розробленої структури та кількості тематичних розворотів.

Конструкція видання: м’яка обкладинка.

Спосіб скріплення: скріплення на скобу, що забезпечує зручність користування, технологічну простоту виготовлення та відповідність формату видання.

Матеріали:

– внутрішній блок — крейдований папір відповідної щільності для якісного відтворення кольорових ілюстрацій;

– обкладинка — щільний папір або картон, придатний для повноколірного друку.

Спосіб друку: офсетний або цифровий повноколірний друк залежно від накладу.

Кольорова модель: CMYK, відповідно до вимог поліграфічного виробництва.

Вимоги до дизайну:
– забезпечити стилістичну єдність усіх сторінок;
– поєднати ілюстративні, текстові та декоративні елементи в єдину композиційну систему;
– зберегти баланс між художньою виразністю та зручністю сприйняття;
– забезпечити візуальну цілісність усіх розворотів;
– сформувати впізнавану авторську стилістику видання.

Вимоги до макетування:
– дотримання полів безпеки;
– наявність припусків під обріз;
– підготовка всіх зображень у належній роздільній здатності;
– переведення шрифтів у криві;
– фінальна підготовка файлів відповідно до поліграфічних стандартів друку.

Очікуваний результат: створення завершеного дизайн-проєкту друкованого артбуку «Київ: теґи та тіні», готового до поліграфічного виробництва та подальшої реалізації як авторського друкованого видання.

Основною цільовою аудиторією артбуку є люди, які цікавляться сучасною візуальною культурою, ілюстрацією, дизайном, урбаністикою та мистецькими друкованими виданнями. Це покоління, яке активно сприймає візуальний контент, цінує авторські проєкти, концептуальні книги та нестандартні творчі рішення. Для такої аудиторії важливими є не лише інформаційна складова продукту, а й його естетична цінність, унікальність та емоційний досвід взаємодії з ним.

Другою важливою аудиторною групою є люди, які цікавляться українською культурою, фольклором та міфологією. Для них артбук виступає не лише художнім об’єктом, а й сучасною інтерпретацією національної культурної

спадщини. Завдяки переосмисленню традиційних міфологічних образів у контексті сучасного міста видання створює міст між минулим і сьогоденням, роблячи культурний матеріал ближчим і зрозумілішим для нового покоління.

Ще однією потенційною групою споживачів є мешканці Києва та люди, емоційно пов’язані з містом. Для них артбук може викликати особливий відгук через впізнаваність локацій, міських символів та атмосфери. Видання апелює до особистого досвіду взаємодії з містом, викликає відчуття причетності та дозволяє поглянути на знайомий простір по-новому. У цьому випадку артбук стає не просто книгою, а своєрідним емоційним об’єктом, пов’язаним із пам’яттю, ідентичністю та відчуттям міста.

Також цільовою аудиторією можуть бути студенти та фахівці творчих спеціальностей — дизайнери, ілюстратори, художники, фотографи, культурологи. Для них подібне видання становить професійний інтерес як приклад комплексного авторського проєкту, у якому поєднано дослідження, концепцію, ілюстрацію, типографіку та поліграфічне виконання.

З точки зору психографічних характеристик, цільова аудиторія артбуку — це люди, які цінують атмосферність, символізм, культурні коди та візуальну глибину. Вони схильні звертати увагу на деталі, цікавляться сенсами, прихованими у формі, і шукають у мистецьких об’єктах не лише красу, а й зміст. Саме тому концепція «теґів» як символу сучасності та «тіней» як символу пам’яті й прихованого міського життя є для них зрозумілою та привабливою.

Аналіз аудиторії безпосередньо вплинув на стилістику видання. Для досягнення емоційного контакту з читачем було обрано візуальну мову, що поєднує реалістичні міські мотиви з елементами фантазії, містики та сучасної графічної культури. Темна кольорова палітра, акцентні яскраві кольори, текстури бетону, графіті, старих стін та урбаністичних поверхонь підсилюють атмосферу та відповідають естетичним уподобанням обраної аудиторії.

Сформоване технічне завдання дозволило визначити не лише функціональні характеристики артбуку, але й його концептуальну ідентичність. Аналіз цільової аудиторії, своєю чергою, забезпечив відповідність художнього

рішення очікуванням майбутнього читача та допоміг створити продукт, який є не просто друкованим виданням, а цілісним емоційним і культурним досвідом.

2.2. Формування концепції артбуку та художнього задуму

Формування концепції артбуку «Київ: теґи та тіні» стало одним із ключових етапів розробки проєкту, оскільки саме на цьому етапі було визначено його ідейну основу, художній напрям, візуальну мову та загальний емоційний характер майбутнього видання. Концепція артбуку стала фундаментом, на якому будувалися всі подальші дизайнерські рішення — від вибору стилістики ілюстрацій до структури сторінок і матеріального втілення друкованого продукту.

Основою художнього задуму стало прагнення переосмислити образ сучасного Києва через поєднання реального міського простору та елементів української міфології. У межах цього проєкту місто розглядається не лише як архітектурне середовище або географічна територія, а як складний культурний організм, що зберігає у собі численні історичні шари, пам’ять поколінь, локальні легенди та приховані символи. Саме ця багатошаровість Києва стала відправною точкою для створення концепції, яка дозволяє показати знайоме місто під новим, незвичним кутом.

Ідея артбуку базується на припущенні, що кожен міський простір має не лише матеріальне, але й символічне життя. Будинки, вулиці, станції метро, старі двори, занедбані споруди та природні ландшафти зберігають сліди подій, людських переживань і колективної пам’яті [Додаток Б]. У художньому задумі ці невидимі сліди інтерпретуються як «тіні» — образи минулого, легенди, міфи та духи, які ніби продовжують існувати поруч із сучасною реальністю.

Паралельно з образом «тіней» у концепцію було введено поняття «теґів». У сучасному міському середовищі теґи асоціюються з графіті, вуличною культурою, візуальними слідами присутності людини у просторі. Вони символізують голос сучасного міста — його динаміку, хаотичність, енергію та постійну зміну. Саме тому назва «Київ: теґи та тіні» відображає основний

концептуальний конфлікт і водночас гармонію проєкту: зіткнення сучасності та минулого, урбаністики й міфу, видимого та прихованого.

Художній задум полягав у створенні альтернативної міфологічної карти Києва, де кожна конкретна міська локація отримує нового символічного мешканця — міфологічну істоту, пов’язану з характером цього місця. Такий підхід дозволив не просто ілюструвати персонажів українського фольклору, а інтегрувати їх у сучасний контекст, зробивши частиною урбаністичного простору.

Наприклад, водяник асоціюється з Оболонню як районом, пов’язаним із водою та річковим ландшафтом; підземні очікувачі — з київським метро та його недобудованими станціями; лаврські привиди — з Києво-Печерською лаврою та її сакральним підземним світом; перелесник — із київськими пагорбами та нічним небом; домовик — зі старими житловими будинками, а упир — із Байковим кладовищем. Таким чином, кожен персонаж не є випадковим декоративним елементом, а виступає художньою метафорою конкретного простору.

Під час формування концепції важливим завданням стало визначення емоційного тону видання. Було вирішено, що артбук не має бути суто страшним або похмурим, незважаючи на використання містичних образів. Навпаки, він повинен викликати відчуття загадковості, занурення, зацікавлення та внутрішнього діалогу з містом. Це не книга жахів, а книга спостереження й переосмислення. Її мета — змусити читача подивитися на знайомий Київ уважніше, побачити в ньому нові сенси та відчути його приховану глибину.

Художній задум також передбачав створення атмосфери «міської легенди». Для цього було важливо, щоб кожен розворот виглядав як окремий фрагмент великої історії. Кожна сторінка повинна працювати самостійно, але водночас бути частиною єдиного візуального наративу. Саме тому структура артбуку побудована як своєрідна подорож містом: читач поступово переходить від одного простору до іншого, відкриваючи нових персонажів і нові сенси.

На візуальному рівні концепція формувалася через синтез кількох

художніх напрямів. Основою стала сучасна цифрова ілюстрація, що дозволяє створювати деталізовані атмосферні образи та працювати з освітленням, текстурами й кольором. Водночас у стилістиці відчутний вплив концепт-арту, характерного для створення візуальних світів у кіно та відеоіграх, а також елементів editorial design, що забезпечують цілісність книжкового оформлення.

Важливою частиною художнього задуму стала робота з кольором. Основна палітра побудована на темних, приглушених відтінках — синьому, сірому, графітовому, болотному, чорному. Вони формують атмосферу вечора, туману, підземелля, старого каменю та міського нічного простору. Для створення акцентів використовуються яскраві кольори — червоний, помаранчевий, жовтий, неоновий зелений, які символізують сучасне місто: вогні, рекламу, графіті, сигнали та рух.

Особлива увага приділялася символічному значенню деталей. Наприклад, тріщини на стінах, старі таблички, вивіски, елементи метро, архітектурні силуети та текстури бетону стали не просто декоративними елементами, а носіями атмосфери. Вони підсилюють відчуття справжнього міського середовища й створюють зв’язок між фантастичними персонажами та реальною архітектурною тканиною Києва.

Окремим аспектом формування концепції стало текстове наповнення. Було прийнято рішення використовувати короткі авторські описи до кожного персонажа. Їхня функція полягає не в енциклопедичному поясненні, а в створенні настрою та поглибленні візуального образу. Текст у цьому випадку працює як додатковий художній інструмент, що підтримує атмосферу загадковості та сприяє зануренню читача в концепцію.

Таким чином, формування концепції артбуку «Київ: теґи та тіні» стало процесом синтезу культурного дослідження, художньої інтерпретації та дизайнерського мислення. У результаті було створено цілісний творчий задум, у якому Київ постає не просто містом, а живим міфологічним простором, де минуле і сучасність співіснують, а кожна вулиця може приховувати власну легенду. Саме ця ідея стала основою всього проєкту та визначила його

унікальність як авторського мистецького видання.

2.3. Концептуальний образ та історія персонажів

Одним із ключових елементів концепції артбуку «Київ: теґи та тіні» є створення авторської системи персонажів, через яких розкривається ідея багатошаровості міського простору та його прихованої символіки. У межах проєкту Київ осмислюється не лише як архітектурне або географічне середовище, а як живий культурний організм, наповнений власними легендами, образами та невидимими мешканцями. Саме тому центральною частиною художнього задуму стало створення міфологізованого світу, в якому давні українські образи адаптуються до сучасного урбаністичного контексту.

Концептуальний образ персонажів базується на поєднанні двох основних пластів: традиційної української міфології та сучасного образу Києва як великого динамічного міста. Такий підхід дозволяє переосмислити знайомих міфологічних істот, перенести їх у нове середовище та надати їм нових функцій і значень [Додаток В]. У межах артбуку міфологічні персонажі перестають бути лише фольклорними образами — вони стають повноправними мешканцями сучасного Києва, які взаємодіють із його вулицями, районами, транспортом, архітектурою та ритмом життя.

Основна ідея полягає в тому, що кожен район міста, кожен його простір і навіть окремі архітектурні елементи мають власну «тінь» — образ, який не завжди помітний людині, але існує поруч із нею. Саме цими «тінями» і стають персонажі артбуку. Вони символізують не лише міфологічних істот, а й певні настрої, емоції, історії та культурну пам’ять, пов’язану з містом.

Кожен персонаж у межах проєкту має чіткий концептуальний зв’язок із конкретною локацією Києва. Це дозволяє не тільки зробити образи впізнаваними, а й створити глибший емоційний зв’язок між глядачем та міським середовищем. Локація у цьому випадку виступає не просто фоном, а важливою частиною характеру персонажа, формуючи його поведінку, атмосферу та візуальну мову.

Одним із таких персонажів є водяник, який у проєкті переосмислюється як дух київських водойм — Дніпра, заток, озер та підземних водних просторів. У традиційній міфології водяник є господарем води, істотою, що одночасно охороняє природний баланс і становить небезпеку для тих, хто не поважає його територію. У сучасному київському контексті він набуває рис міського хранителя водного простору, який існує поруч із набережними, мостами та занедбаними берегами, нагадуючи про природну основу міста.

Інший образ — змії та дракони, які символізують глибинні сили Києва. Вони пов’язані з київськими пагорбами, підземеллями, старими тунелями та історичними пластами міста. У межах концепції ці істоти уособлюють давню пам’ять простору, його приховану енергію та силу, що залишається непомітною для більшості людей, але продовжує впливати на міське середовище.

Лісовик у проєкті пов’язаний із зеленими зонами Києва — лісопарками, Голосіївським лісом, ботанічними садами та старими парками. Його образ символізує природу, яка продовжує існувати всередині великого міста, незважаючи на урбанізацію. Він є нагадуванням про те, що Київ — це не лише бетон і асфальт, а й жива екосистема.

До міфологічного шару також входять привиди Києво-Печерської лаври, які представляють духовний і сакральний вимір міста. Це образи пам’яті, віри та історії, що зберігаються у найстаріших частинах Києва. Їхня присутність у проєкті додає місту глибини та підкреслює зв’язок між сучасністю і багатовіковою культурною спадщиною.

Також у межах артбуку представлені домовики, перелесники, відьми, чорти, упирі та велетні-охоронці, кожен із яких отримує власну інтерпретацію та міський контекст. Домовики стають духами старих київських будинків і дворів; перелесники — втіленням спокусливого й оманливого боку міста; відьми — символами прихованого знання; чорти — хаосу та провокації; упирі — уособленням забутих і покинутих місць; велетні-охоронці — образами сили, які непомітно оберігають місто.

Важливою частиною концепції є те, що всі персонажі мають не лише

власну історію, а й спільний художній всесвіт. Вони не існують ізольовано один від одного, а формують єдину міфологію Києва, де кожен образ є частиною великої системи. Завдяки цьому артбук перетворюється не просто на збірку ілюстрацій, а на цілісний візуальний наратив, у якому місто виступає головним героєм, а персонажі — його прихованими голосами.

2.4. Композиційно-структурне рішення артбуку

Композиційно-структурне рішення артбуку «Київ: теґи та тіні» виступає фундаментальною основою, що перетворює видання з простої збірки ілюстрацій на складний візуально-інтелектуальний лабіринт. Авторська концепція побудови книги базується на принципі нелінійного дослідження міського простору, де структура видання дзеркально відображає хаотичну, але глибоко змістовну мережу київських вулиць, дворів та підземель. Композиція артбуку не просто впорядковує матеріал, а створює ефект занурення, де кожен розворот стає окремим актом пізнання прихованої сутності міста.

Архітектоніка видання спроєктована таким чином, щоб провести читача крізь різні рівні сприйняття Києва — від поверхневого візуального «шуму» до глибоких міфологічних архетипів. Відкривається артбук титульними елементами та передмовою, які виконують роль порталу, налаштовуючи на метафізичне сприйняття буденних локацій. Структурно книга поділена на смислові блоки, кожен з яких присвячений конкретному міфологічному образу або феномену, проте ці блоки не існують ізольовано. Вони переплітаються завдяки наскрізним графічним мотивам — «теґам», що проходять крізь ілюстрації та текстові блоки, зв’язуючи сучасну вуличну культуру з прадавніми тінями минулого.

Ритмічна побудова артбуку тримається на постійному чергуванні візуальних планів. Динаміка перегляду регулюється зміною масштабу: від широкоформатних панорамних зображень міських краєвидів до камерних, деталізованих портретів міфічних істот. Таке композиційне рішення дозволяє створити відчуття пульсації живого міста, де погляд читача постійно

перемикається між загальним контекстом та інтимними деталями магічного світу.

Текстове наповнення інтегроване в композицію не як сухий коментар, а як активний графічний компонент. Типографіка в артбуку взаємодіє з ілюстративним рядом, часто нашаровуючись на зображення або розчиняючись у фоні, що підкреслює ідею «тіней» — текстів, які потрібно розгледіти, подібно до того, як ми вдивляємося в сутінки київських парків чи темряву під'їздів. Кожен структурний розділ містить опис конкретної істоти та її географічну локалізацію, що робить композицію книги схожою на путівник альтернативною реальністю.

Особливе значення в структурі має колірна та світлотіньова драматургія. Композиція розгортається від більш освітлених, «денних» просторів до темних, герметичних світів підземель та цвинтарів. Це створює внутрішній сюжетний рух — подорож від раціонального сприйняття міста до його ірраціональної глибини. Використання колажної техніки та поєднання різних графічних фактур у межах одного розвороту підсилює ідею багатошаровості: під шаром сучасної фарби завжди проглядає силует давньої історії.

Важливим аспектом композиційної цілісності артбуку є використання принципу візуального нашарування, що імітує реальну поверхню міських стін. Структура кожної сторінки розбудовується як палімпсест, де нові графічні елементи — сучасні теґи, маркери та цифрові штрихи — накладаються на класичні образи та текстури старого міста. Таке рішення дозволяє фізично відчути хід часу: нижні шари композиції символізують історичну пам’ять та міфологію, тоді як верхні — динамічне, часом агресивне сьогодення. Це створює ефект глибини кадру, де глядач змушений «продиратися» крізь візуальні перешкоди, щоб віднайти прихований сенс, що повністю відповідає концепції дослідження невидимого Києва.

Організація внутрішнього простору видання підпорядкована логіці емоційного впливу. Використання великих «повітряних» пауз — порожніх або мінімалістично оформлених зон — чергується з максимально насиченими, деталізованими розворотами. Це створює особливий композиційний дихальний

ритм: від напруженого вдиху при споглядданні химерних істот у тунелях метро до спокійного видиху на панорамних краєвидах Дніпра чи паркових зон. Кожен такий перехід є структурним маркером, що відокремлює одну стихію міста від іншої, допомагаючи читачеві адаптуватися до зміни настрою — від тривожної містики Байкового кладовища до споглядальної тиші Пуща-Водиці.

Окрему роль у композиційно-структурній схемі відіграє архітектоніка шрифтових акцентів та заголовків. Назви розділів та локацій інтегровані у макет так, ніби вони є частиною міського ландшафту — вони можуть «ховатися» за архітектурними елементами ілюстрацій або виступати як самостійні графічні об'єкти, що нагадують вуличні вказівники чи оголошення. Це підсилює інтерактивність артбуку: він перестає бути статичним об’єктом і перетворюється на живе середовище, де текст стає частиною архітектури. Такий підхід дозволяє уникнути традиційної книжкової ієрархії, роблячи візуальний образ та вербальне повідомлення рівнозначними учасниками діалогу.

2.5. Розробка ілюстративно-графічного оформлення артбуку

Ілюстративно-графічне оформлення артбуку «Київ: теґи та тіні» побудоване на принципі візуальної цілісності при збереженні індивідуального характеру кожного розвороту. Кожен персонаж або тематичний блок має власне кольорове та композиційне рішення, що відповідає його змісту, настрою та міфологічному образу, проте всі сторінки об’єднані єдиною стилістикою. Такий підхід дозволяє створити впізнавану візуальну систему, в якій кожен розворот сприймається як окрема історія, але водночас є частиною одного цілісного видання.

Рисунок 2.6.1 Ілюстрації з артбуку

Основу оформлення складає поєднання авторської цифрової ілюстрації, фотографічних елементів міського середовища, декоративної графіки та типографічних акцентів. Для кожного персонажа розроблено окрему сторінку або розворот, де присутні: назва, короткий опис, ілюстративний образ персонажа, додаткові декоративні елементи та візуальні асоціації з конкретною локацією Києва. Це допомагає не лише представити персонажа, а й пов’язати його з реальним міським простором.

Композиція сторінок побудована за модульним принципом: текстові блоки поєднуються з великими ілюстративними елементами, а фонові зображення або текстури підтримують загальний настрій розвороту. Для посилення динаміки використовуються асиметричне розміщення об’єктів, накладання шарів, контраст масштабів та акцентні графічні вставки. Такий підхід створює ефект візуального руху та робить сторінки більш живими й сучасними.

Важливу роль у художньому рішенні відіграє типографіка. Назви персонажів виконані у стилізованих шрифтах, наближених до стрітарт-естетики, що підсилює урбаністичний характер видання. Основний текст має більш нейтральне накреслення для забезпечення читабельності, але гармонійно інтегрується у загальну композицію сторінки.

2.6. Формування цілісного художнього образу артбуку

Формування цілісного художнього образу артбуку «Київ: теґи та тіні» відбувалося через синтез концептуального задуму, візуальної мови та матеріального втілення. Художній образ видання не є простою сумою ілюстрацій, а постає як цілісна імерсивна система, що транслює авторське бачення Києва як палімпсесту — міста, де крізь сучасні графічні наслоєння неминуче проступають архаїчні пласти пам’яті. Головним завданням на цьому етапі стало досягнення синергії між раціональною структурою книги та ірраціональним, містичним характером її контенту.

Основою цілісності образу став стилістичний унізм. Незважаючи на різноманітність локацій — від індустріальних пейзажів Оболоні до сакральних схилів Лаври — усі вони об’єднані спільним графічним підходом. Це досягається через використання наскрізної кольорової логіки, де глибокі темні тони виступають об’єднуючим тлом, а яскраві акценти теґів слугують візуальними «маркерами» присутності сучасності. Таке рішення створює стійке відчуття єдиного простору, яким читач подорожує від сторінки до сторінки, не втрачаючи відчуття контексту.

Важливим фактором формування образу є композиційний ритм. Цілісність видання підтримується продуманою зміною напруги: від статичних, споглядальних розворотів із текстом до динамічних, агресивних композицій, де ілюстрація домінує над білим полем паперу. Ритмічне чергування «пауз» та «акцентів» імітує реальну прогулянку містом, де моменти тиші в затишних дворах раптово змінюються візуальним хаосом великих проспектів. Це дозволяє сприймати артбук як єдиний часопросторовий наратив, а не як набір розрізнених аркушів.

Типографія як елемент образу також відіграє критичну роль у створенні цілісності. Вибір гарнітур та спосіб їхнього розташування безпосередньо корелює з візуальним рядом. Текст не виступає стороннім елементом; він вплітається в ілюстративну тканину, іноді стаючи частиною «тіні», а іноді — елементом «теґу». Шрифтові блоки організовують простір, спрямовуючи погляд

глядача та створюючи додатковий рівень метафоричності. Таким чином, вербальне повідомлення стає невід'ємною частиною графічної форми.

Кінцевим етапом формування художнього образу є матеріалізація проєкту у формі фізичного об'єкта. Цілісність образу завершується тактильними відчуттями: вагою книги, фактурою обкладинки, запахом друкарської фарби та звуком перегортання паперу. Використання специфічних поліграфічних технік (вибіркове лакування, контраст матових і глянцевих поверхонь) остаточно фіксує образ «Києва: теґи та тіні» як об'єкта, що існує на межі реального й уявного.

У підсумку, художній образ артбуку постає як складна багатошарова метафора сучасного Києва. Він втілює ідею безперервності культури, де давні міфи не зникають, а трансформуються, знаходячи нове життя в урбаністичному середовищі. Цілісність цього образу дозволяє глядачеві не просто ознайомитися з авторськими ілюстраціями, а пережити особисту трансформаційну подорож крізь символічні простори міста, що робить проєкт завершеним художнім висловлюванням у жанрі сучасного артбуку.

ВИСНОВКИ

Темою кваліфікаційного проєкту стало створення артбуку «Київ: теґи та тіні», присвяченого візуальному осмисленню міського простору Києва через поєднання урбаністичних мотивів, авторської ілюстрації та міфологічних образів. У процесі роботи над кваліфікаційним проєктом було виконано всі поставлені завдання, що дозволило досягти визначеної мети та реалізувати цілісний дизайн-проєкт авторського видання.

У ході теоретичного дослідження було проаналізовано особливості артбуку як форми сучасного книжкового дизайну, визначено його роль як засобу візуальної комунікації та авторського художнього висловлювання. Також було досліджено візуальну мову міста, зокрема роль графіті, теґів, стрітарту та інших елементів урбаністичної культури у формуванні сучасної міської ідентичності.

У межах передпроєктного аналізу було розглянуто можливості інтеграції міфологічних образів у сучасне міське середовище, що дозволило сформувати концептуальну основу проєкту. Проведений аналіз аналогів та візуальних прототипів артбуків із подібною тематикою допоміг визначити актуальні підходи до побудови структури, стилістики та графічного оформлення видання.

У практичній частині проєкту було розроблено авторську концепцію артбуку, створено систему персонажів та сформовано їхній зв’язок із конкретними міськими локаціями Києва. Це дало змогу сформувати унікальний художній наратив, у якому місто постає як багатошаровий простір, наповнений прихованими образами та символами.

Також у процесі роботи було визначено конструктивні та поліграфічні параметри видання, розроблено композиційне рішення сторінок і розворотів, підібрано кольорову палітру, типографіку та матеріали, що відповідають загальному художньому задуму. Завершальним етапом стало створення ілюстративно-графічного оформлення артбуку та підготовка макета до друку.

Отже, результатом кваліфікаційного проєкту став завершений дизайн-проєкт артбуку «Київ: теґи та тіні», який демонструє можливості графічного

дизайну як інструменту сучасного осмислення міського простору, популяризації культурної ідентичності Києва та створення нового візуального образу міста.

З метою підвищення якості редакційної підготовки пояснювальної записки було використано спеціалізовані сервіси на основі штучного інтелекту. Зазначені інструменти застосовувалися для пошуку довідкових відомостей, уточнення фактичних даних та фінальної коректури тексту. Важливо підкреслити, що ідейно-тематичне наповнення проєкту та його візуально-образна структура є результатом індивідуального творчого пошуку автора; роль ШІ обмежена сферою технічного редагування та структурування інформаційного матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. О. Сучасне мистецтво: науково-теоретичні аспекти. — К.: Фенікс, 2018.
2. Белічко Н. В. Авторська книга як феномен сучасного мистецтва // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв.
3. Дебор Гі. Товариство видовища / Пер. з фр. — К.: Port-Royal, 2004. — 192 с.
4. Кошарний О. Семіотика міста: від архітектурного тексту до візуального міфу // Вісник ХДАДМ. — 2014.
5. Назаренко Михайло. Тілько істинна правда. З українських повір'їв [Текст] — Львів: Видавництво Старого Лева, 2025. — 504 с.
6. Українська демонологія. — К.: Стилет і стилос, 2025. — 168 с.
7. Українська магічна академія: літ.-худ. вид. / спільнота «Мальовій» та ін. — Київ: Мальопус, 2024. — 144 с.
8. Шульга О. А. Урбаністичний простір у дзеркалі візуальної соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2015. — № 2.
9. Drucker Johanna. The Century of Artist's Books. — Granary Books, 2004.
10. Ellard C. Places of the Heart: The Psychogeography of Everyday Life. — Bellevue Literary Press, 2015.
11. Lynch Kevin. The Image of the City. — MIT Press, 1960. — 194 p.

Електронні джерела:

12. 10 найкращих місць обов'язкових для відвідування, якщо ви вперше в Києві. URL: https://hotel-classic.in.ua/news/10_najkrashhix_misc_obov_yazkovix_dlya_vidviduvannya__yakshho_vi_vpershe_v_Kiyevi.html (дата звернення: 01.05.2026).
13. Артбук «Український бестіарій». URL: https://malopus.com.ua/artbooks/artbuk-ukrayinskij-bestiarij/ (дата звернення: 31.04.2026).
14. М'яке місто. Девід Сім. URL: https://www.arthuss.com.ua/shop/myake-misto (дата звернення: 31.04.2026).

15. УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ. Ілюстрація. URL: https://ube.nlu.org.ua/article/ (дата звернення: 30.04.2026).
16. Урбаністика для Києва: проблеми чи проєкти?. URL: https://projects.weekend.today/urbanists (дата звернення: 01.05.2026).
17. Alphabeatz: Graffiti Alphabets from A to Z. URL: https://designbook.com.ua/ua/book/alphabeatz-graffiti-alphabets-from-a-to-z-14602 (дата звернення: 31.04.2026).
18. Gemini. URL: https://gemini.google.com/ (дата звернення: 09.05.2026).
19. How to Design and Print a Professional Art Book. URL: https://www.qinprinting.com/blog/print-an-art-book/ (дата звернення: 30.04.2026).
20. Magnific. URL: https://www.magnific.com/ (дата звернення: 09.05.2026).
21. Malopus. URL: https://malopus.com.ua/ (дата звернення: 09.05.2026).
22. What is an Artist’s Book? URL: https://www.cherryjeffs.com/what-is-an-artists-book (дата звернення: 30.04.2026).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рисунок 2.1. Приклади оформлення сторінок

Додаток Б

Рисунок 2.2. Місця Києва

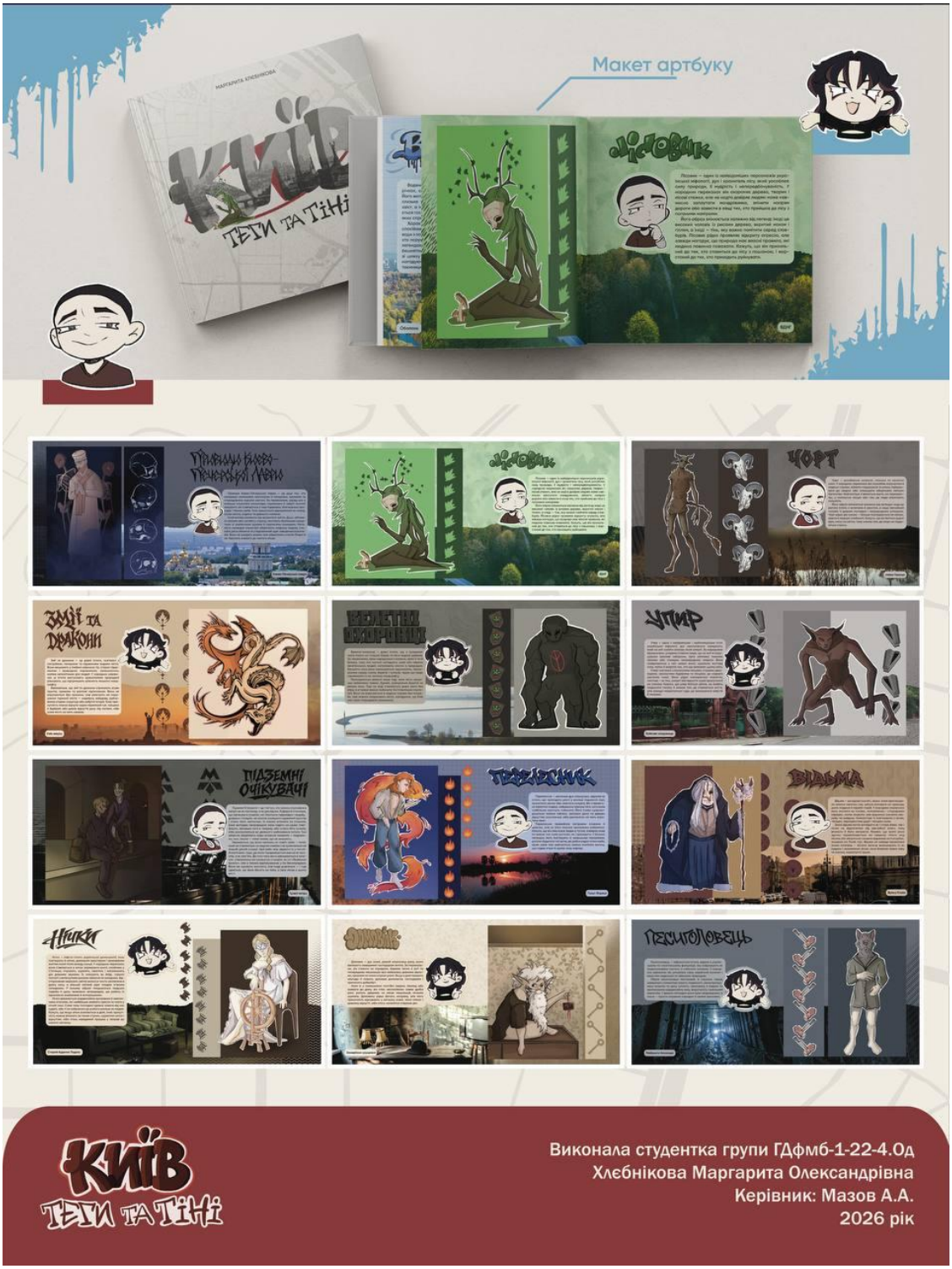
Додаток В

Рисунок 2.3. Приклади персонажів

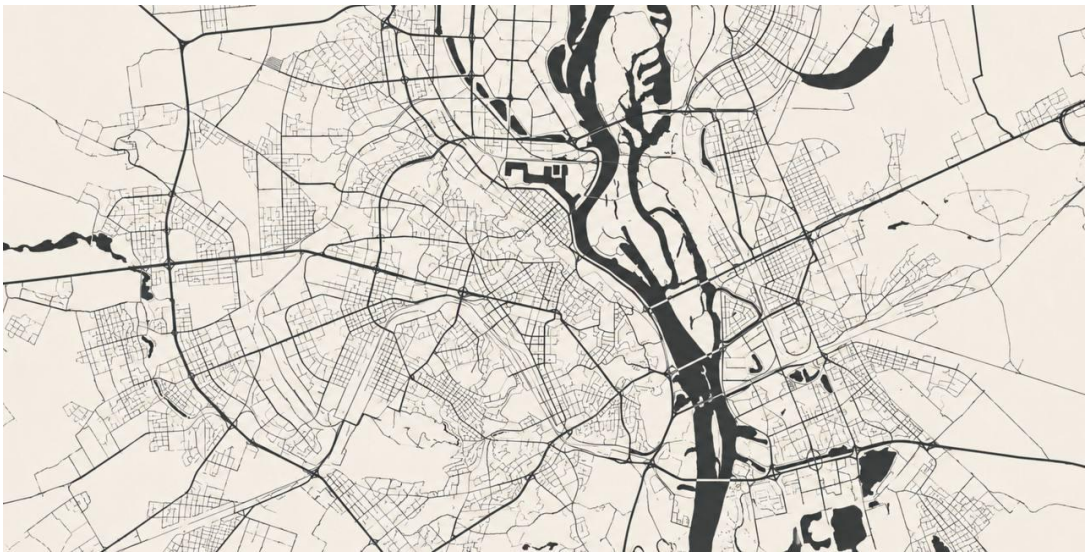
Додаток Г

КИЇВ
ТЕГИ ТА ТІНІ
Розробка графічно-ілюстративного оформлення артбуку “Київ: теги та тіні”
Артбук «Київ: теги та тіні» це візуальне дослідження міста, де міфологічні істоти переплітаються з реальними локаціями. Через ілюстрації, графіку та авторський наратив проект розкриває приховані історії та створює новий погляд на знаному середовище.
Оповідачі:
Обкладинка та розміри артбуку:
420
210
МАРГАРИТА ХЛЕБНИКОВА
Оформлення розвороту:
Водяник
Авторська інтерпретація міфологічних образів та графіті-назви:
Упир
Підземні очікувачі
Змії та дракони
Песиголовець
Перелесник
Лісовик

Макет артбуку
Київ
Тіні та Тіні
Лісовик
Чорт
Упир
Відьма
Перевертень
Виконала студентка групи ГДфмб-1-22-4.0д
Хлєбнікова Маргарита Олександрівна
Керівник: Мазов А.А.
2026 рік

Додаток Д

МАРГАРИТА ХЛЄБНІКОВА
Артбук «Київ: теги і тіні» є візуальним проєктом, присвяченим осмисленню образу Києва як багатошарового урбаністичного простору. Видання поєднує ілюстрацію, стріт-арт естетику, фотографію та експериментальну типографіку. Через міські легенди, міфологічні образи та візуальні фрагменти повсякденного життя київ постає як живий організм, у якому переплітаються минуле й сучасність. Проєкт акцентує увагу на темах міської ідентичності, пам'яті та візуального сприйняття урбаністичного середовища.
КИЇВ
ТЕГИ ТА ТІНІ

КИЇВ
ТЕГИ ТА ТІНІ

ПЕРЕДМОВА

Київ — це місто, яке неможливо побачити з першого погляду. Його справжнє обличчя не обмежується фасадами будинків, золотими банями чи знайомими листівковими краєвидами. Воно ховається у дворах і провулках, у шумі метро, у тріщинах старих мурів, у написах на стінах, у тумані над Дніпром і в тінях, що ковзають нічними вулицями. Це місто складається не лише з каменю та асфальту, а й з історій, спогадів, легенд і голосів тих, кого давно вже немає.

«Київ: теги та тіні» — це спроба побачити столицю інакше. Не як туристичний маршрут і не як набір відомих пам'яток, а як живий організм, у якому переплітаються сучасність і давнина, буденність і містика, шум проспектів і тиша підземель. Це артбук про місто, що говорить своєю особливою мовою — мовою графіті, тріщин, оголошень на стовпах, занедбаних місць, нічних вогнів і давніх переказів.

На цих сторінках Київ постає простором, де поруч із реальними районами, мостами й станціями метро існують міфологічні істоти. Водяники ховаються у темних водах заток і каналів. Підземні Очікувачі сидять на недобудованих станціях метро, чекаючи останнього рейсу в потойбіччя. Лаврські привиди стережуть мовчання печер. Велетні стоять у тумані над Дніпром, а домовики й досі мешкають у старих квартирах із високими стелями та скрипучим паркетом. Це не вигадки заради фантазії — це художній спосіб показати характер міста, його пам'ять і невидимий бік.

Міста, як і люди, мають свої тіні. Вони складаються з утрачених місць, забутих історій, дивних чуток, страхів і надій. Київ пережив безліч епох, руйнувань і відроджень, тому його тіні особливо густі. Але саме вони надають йому глибини. Без них місто було б лише декорацією.

Теґи в назві цього артбуку — це сліди сучасності. Знаки присутності людей, їхнього голосу, протесту, самоідентифікації. Тіні — це минуле, невидиме, приховане, але незникле. Разом вони створюють цілісний образ Києва: міста, яке постійно змінюється, але водночас зберігає свою внутрішню сутність.

Це видання не прагне дати точну карту чи остаточну відповідь, яким є Київ. Навпаки — воно запрошує до мандрівки. Подивитися уважніше на знайомі місця. Почути те, що губиться у щоденному шумі. Побачити за звичними вулицями інший вимір міста — той, що існує на межі реальності й уяви.

Можливо, після цієї подорожі ви вже не зможете дивитися на Київ так само, як раніше. І, можливо, одного вечора, почувши дивний шум у під'їзді, побачивши постать у тумані над рікою чи відлуння кроків у метро, ви згадаєте: у кожного міста є свої теги. І свої тіні.

Змії та Дракони
Змії та дракони — це давні істоти, пов'язані з пагорбами, печерами та підземними водами міста. Вони мешкають у глибині київських гір, старих підземеллях і природних порожнинах, залишаючись майже непомітними для людей. У народних уявленнях ці істоти виступають хранителями природної рівноваги, що підтримують цілісність міського ландшафту.
Вважається, що змії та дракони стримують зсуви ґрунтів, провали та раптові підтоплення. Вони не втручаються без причини, але реагують на порушення гармонії міста — надмірну забудову, руйнування старих структур або забуття історії. Їхню присутність можна відчути через підземний гул, тріщини в будівлях або дивне відчуття руху під ногами, ніби саме місто на мить оживає.
Київ зверху

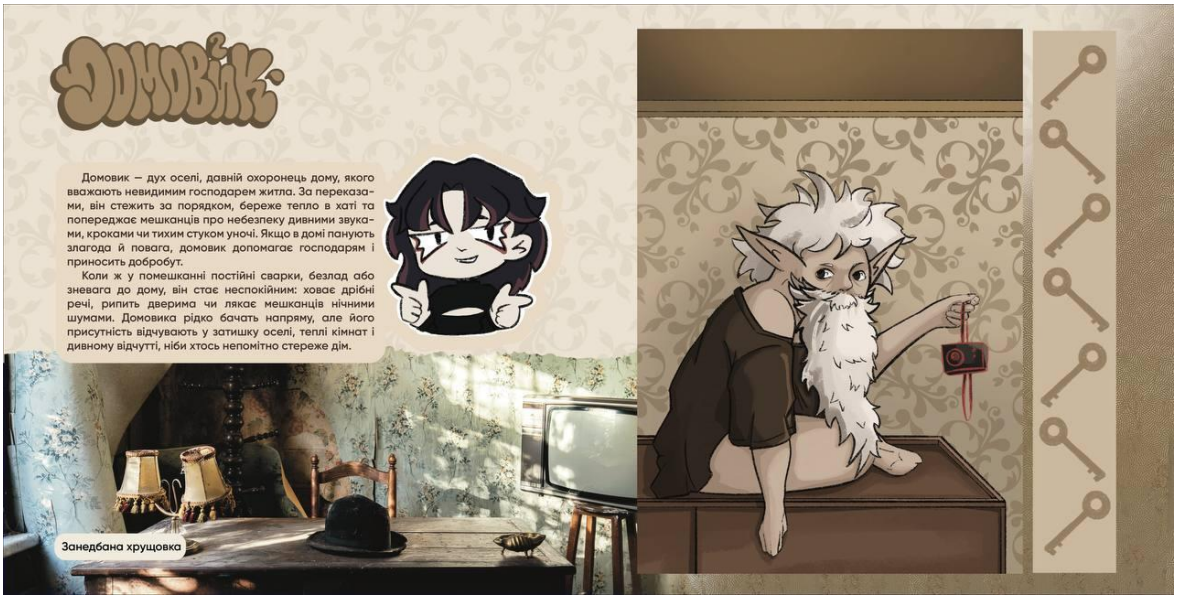

Підземні Очікувачі
Підземні Очікувачі — це тіні тих, хто колись спускався в метро не як пасажир, а як дослідник. Руфери й сталкери, що загинули в тунелях, на технічних переходах і недобудованих станціях, не змогли залишити підземний простір і стали його частиною. Їх можна впізнати за спокоєм, який виглядає неприродно: вони сидять на краю платформи, звісивши ноги в темряву, або стоять біля тунелів, ніби дослухаються до далекого наближення потяга. Їхні обличчя зберігають сліди останніх моментів — подряпини, пил, інколи — темні плями, що не зникають.
Вважається, що вони чекають на «свій» рейс — потяг, який не з'являється на жодних схемах і не зупиняється на жодній діючій станції. Цей рейс має відвезти їх у потойбіччя Києва, туди, де місто продовжується вже не як простір, а як пам'ять. До того часу вони залишаються в тунелях, з'являючись на закинутих станціях, як-от «Львівська брама», або в темних відгалуженнях у бік Виноградаря. Вони не шукають контакту, але іноді дивляться — і тоді здається, що вони бачать не тебе, а твоє місце в цьому місті.
Тунелі метро

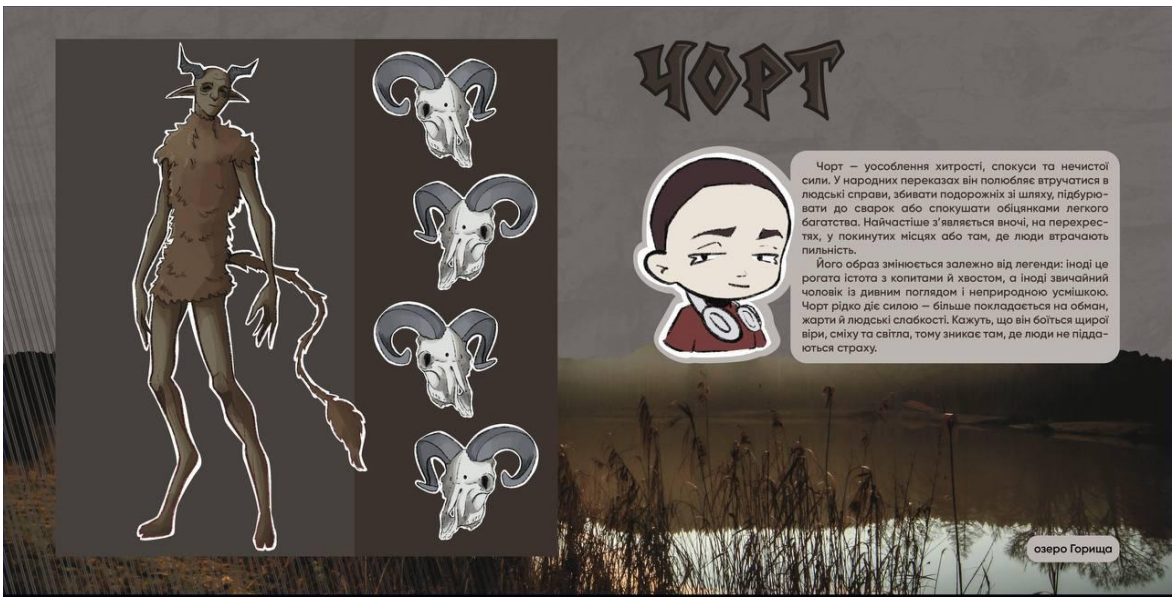

Нічки
Нічки — міфічні істоти української демонології, яких пов'язують із ніччю, домашнім простором і прихованим життям оселі після заходу сонця. У народних переказах вони з'являються в хатах переважно вночі, особливо у п'ятницю, стукають, шумлять, свистять і наповнюють дім дивними звуками. Їх описують як бліді, струнні постаті з витягнутими рисами обличчя та холодним, відстороненим виразом; світле волосся часто заплетене в довгу косу, а вільний світлий одяг спадає м'якими складками. У їхньому образі поєднуються людська подоба й щось тривожно неприродне, що робить їх одночасно знайомими й моторошними.
Нічки вважаються надзвичайно рухливими й невтомними істотами, які найбільше люблять прясти та ткати у нічній тиші. Саме тому господині здавна ховали від них куделі, аби ті не забралися до роботи раніше за людей. Кажуть, що якщо нічки оселяються в домі, їхню присутність можна впізнати за тихим стуком, шурхотом ниток і відчуттям, ніби хтось невидимий працює у темряві до самого світанку.
Старий будинок Подолу

ЛІСОВИК
Лісовик — один із найвідоміших персонажів української міфології, дух і хранитель лісу, який уособлює силу природи, її мудрість і непередбачуваність. У народних переказах він охороняє дерева, тварин і лісові стежки, але не надто довіряє людям: може навмисно заплутати мандрівника, змінити напрям дороги або завести в хащі тих, хто прийшов до лісу з поганими намірами.
Його образ змінюється залежно від легенд: іноді це високий чоловік із рисами дерева, вкритий мохом і гіллям, а іноді — тінь, яку важко помітити серед стовбурів. Лісовик рідко проявляє відкриту агресію, але завжди нагадує, що природа має власні правила, які людина повинна поважати. Кажуть, що він прихильний до тих, хто ставиться до лісу з пошаною, і жорстокий до тих, хто приходить руйнувати.
ВДНГ

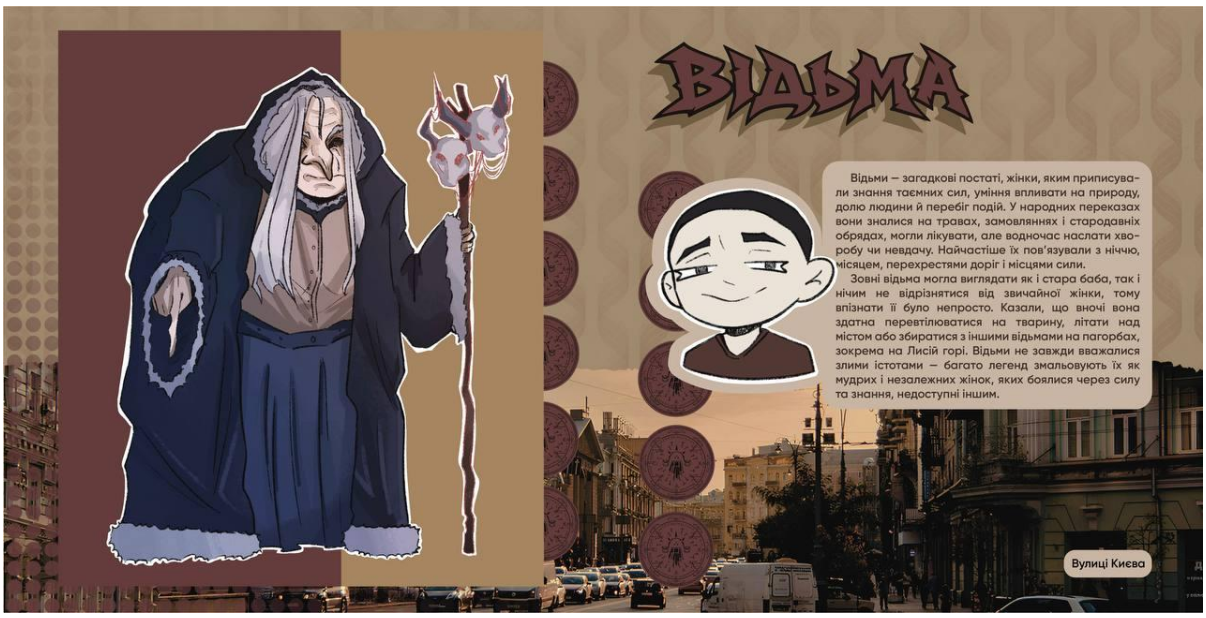

ВЕЛЕТНІ ОХОРОНЦІ
Велетні-охоронці — давні істоти, що з прадавніх часів стоять на сторожі Києва та його водних рубежів. За переказами, вони народилися з каменю, землі й течії Дніпра, тому їхні постаті нагадують скелі або обриси велетенських людей, наполовину злитих із природою. Більшість часу вони залишаються нерухомими, прихованими серед схилів, берегів і туманів, через що люди сприймають їх за частину ландшафту.
Прокидаються велетні лише тоді, коли місту загрожує небезпека: повені, буревії, руйнування берегів чи велике лихо. Тоді на воді з'являються дивні хвилі без вітру, а в тумані можна побачити тіні гігантських постатей. Вони не втручаються в людські справи без потреби, але мовчки охороняють місто, нагадуючи, що Київ має своїх стародавніх захисників.
Київська дамба

ПЕРЕЛЕСНИК
Перелесник — вогняний дух-спокусник, відомий як істота, що приходить уночі у вигляді падаючої зорі, іскристого вогню або сяючого силуету. Він з'являється самотнім людям, набуваючи образу того, кого вони найбільше прагнуть побачити. Його поява супроводжується теплим світлом, запахом диму та дивним відчуттям захоплення, ніби реальність на мить втратила межі.
Перелесник приваблює лагідними словами й красою, але за його чарами прихована небезпека. Кажуть, що він виснажує людину тугою, забирає сили та зникає так само раптово, як і приходить. У міських легендах його пов'язують із київськими пагорбами, дахами будинків і місцями, де добре видно нічне небо, адже саме там найчастіше можна помітити вогонь, що падає згори й шукає нову жертву.
Пуща-Водиця

ДОМОВИК
Домовик — дух оселі, давній охоронець дому, якого вважають невидимим господарем житла. За переказами, він стежить за порядком, береже тепло в хаті та попереджає мешканців про небезпеку дивними звуками, кроками чи тихим стуком уночі. Якщо в домі панують злагода й повага, домовик допомагає господарям і приносить добробут.
Коли ж у помешканні постійні сварки, безлад або зневага до дому, він стає неспокійним: ховає дрібні речі, рипить дверима чи лякає мешканців нічними шумами. Домовика рідко бачать напряму, але його присутність відчувають у затишку оселі, теплі кімнат і дивному відчутті, ніби хтось непомітно стереже дім.
Занедбана хрущовка

ЧОРТ
Чорт — уособлення хитрості, спокуси та нечистої сили. У народних переказах він полюбляє втручатися в людські справи, збивати подорожніх зі шляху, підбурювати до сварок або спокушати обіцянками легкого багатства. Найчастіше з'являється вночі, на перехрестях, у покинутих місцях або там, де люди втрачають пильність.
Його образ змінюється залежно від легенди: іноді це рогата істота з копитами й хвостом, а іноді звичайний чоловік із дивним поглядом і неприродною усмішкою. Чорт рідко діє силою — більше покладається на обман, жарти й людські слабкості. Кажуть, що він боїться щирої віри, сміху та світла, тому зникає там, де люди не піддаються страху.
озеро Горища

УПИР
Упир — одна з найдавніших і найпохмуріших істот української міфології, дух неспокійного померлого, який не зміг знайти спокою після смерті. За народними віруваннями, упирями ставали люди, що за життя порушували важливі заборони, були обтяжені тяжкими гріхами або померли неприродною смертю. Вони повертаються у світ живих вночі, шукаючи життєву силу, тепло й енергію тих, хто ще належить цьому світу.
Упирі пов'язані з покинутими місцями, старими цвинтарями, закинутими будівлями та місцями, де надовго застигла тиша. Вони рідко показуються повністю, частіше — як тінь, силует або відчуття чужої присутності за спиною. Кажуть, що упир боїться світла, не любить людського галасу й зникає там, де з'являється життя, але завжди повертається туди, де залишилися забуття й темрява.
Байкове кладовище

ВІДЬМА
Відьми — загадкові постаті, жінки, яким приписували знання таємних сил, уміння впливати на природу, долю людини й перебіг подій. У народних переказах вони зналися на травах, замовляннях і стародавніх обрядах, могли лікувати, але водночас наслати хворобу чи невдачу. Найчастіше їх пов'язували з ніччю, місяцем, перехрестями доріг і місцями сили.
Зовні відьма могла виглядати як і стара баба, так і нічим не відрізнятися від звичайної жінки, тому впізнати її було непросто. Казали, що вночі вона здатна перевтілюватися на тварину, літати над містом або збиратися з іншими відьмами на пагорбах, зокрема на Лисій горі. Відьми не завжди вважалися злими істотами — багато легенд змальовують їх як мудрих і незалежних жінок, яких боялися через силу та знання, недоступні іншим.
Вулиці Києва

ПЕСИГОЛОВЕЦЬ
Песиголовець — міфологічна істота, відома в українському та слов'янському фольклорі, яку зображують як людиноподібну постать із собачою головою. У народних уявленнях він уособлює силу, первісний інстинкт і межу між людською та звіриною природою.
Образ песиголовця пов'язаний зі страхом перед невідомим і символізує втрату людяності, неконтрольовану агресію та дику сутність, приховану в людині. Їм приписували надзвичайну силу, жорстокість і воїнський характер. У деяких легендах вони були людожерами, в інших — просто окремим народом зі своїми звичаями.
Лабіринти Аскольда

